

11. Teosto ja NTC

Pos.11.1

Opetusministeriön v-84 ahneudessaan oli saanut aikaan sellaisen Teosto-maksun VHS kaseteille, että se aiheutti kasetille hinnan joka oli nelinkertainen verrattuna kasetin valmistuskustannuksiin. Meillä, Suomessa ei liene mitään tuotetta, "tupakan ulkopuolella", jossa olisi kyseinen verojen suhteellinen osuus. Opetusministeriön ahneus VHS kasetin tekijänoikeusmaksun asettamisessa johti markkinoilla toiminta tapaan joka stimuloi harmaata maahantuontia ja valmistusta. Rekisteröityneet valmistajat joihin kuului myös Scandexa joutuivat markkinoiden reaalitilanteesta johtuen (kannattamattomuudesta) lopettamaan teollisen valmistuksen. Teosto, joka toimi maksujen kerääjänä ja valvojana, kohdisti valvonnan sinne minne se oli helpointa kohdistaa. Valvonta kohdistettiin lainmukaisesti toimiviin yhtiöihin, samalla jättäen kokonaan vaikeasti hallittava harmaan toimijoiden joukko vaille tehokkaita valvontatoimia. Tämä luonnollisesti stimuloi harmaata maahantuontia ja myös valmistusta.

Teoston oli myönnettävä, että heillä ei ole yksityiselle kuin yritystasolekaan ulottuvia keinoja harmaan maahantuonnin valvontaan, siksi markkinat toimivat ilman riittävää valvontaa.

Kasettimaksun, nykyisin hyvitysmaksun perintä ei ole yhdenvertaista, se on sattumanvaraista sekä mielivaltaista kohdentamista. Markkinat toimivat taloudellisten realiteettien, sekä EU sisämarkkinasääntöjen mukaan.

Teoston toiminta kohdistui –80 ja –90 luvulla Suomalaisiin valmistajiin huomattavasti terävämmin kuin maahantuontiin, oli maahantuonti sitten yksityisellä tai yritystasolla tapahtuvaa. Harmaantuonti suorastaan rehotti kaikkialla. Samaa voi sanoa myös valmistuksesta. Harmaata tuotevalmistusta he eivät saaneet kohtuullisesti rajoitettua, siksi näiden toimijoiden vaikutuksesta koko markkinahinnoittelu oli läpeensä epätervettä ja korruptoitunutta.

Suurimmat valmistajat Suomessa olivat Porin seudulla toiminut harmaatuotevalmistaja joka valmisti mm: Silver Shadow merkistä kasettia (joka sekoitettiin maahantuotuihin Silver Shadow tuotteisiin), sekä Vaasan seudulla toiminut kasettivalmistaja jonka tuotantopäällikkönä toimi Klinkman (kuultiin myös todistajana Hgin käräjäoikeudessa v.2000). Silver Shadow, oli alkuperäisesti Kaukoidästä tuotu tuotemerkki joka loppupuolella – 80 luvun sai harmaatuojat aloittamaan kasetin harmaa valmistuksen suomessa.

Teosto toimi myynnin valvojana, että esiintyi markkinoilla määräävässä oligopolisessa asemassa.

Se pystyi tarkastajiensa avulla ja kautta vaikuttamaan eri toimijoiden asemaan

jälleenmyyntikentässä, eikä se kaihtanut keinojen käyttöä. Teosto valvoi markkinoilla kasettien

kauppaa. Heidän tarkastajansa kiersivät liike liikkeeltä, kioski kioskilta, myymälä myymälältä -

tarkistaen kasettien toimituksia ja laskuja, sekä näihin liittyvää kausaalisuuta. Normaali kauppiaiden

julki tuoma viesti näistä käynneistä oli, *"ei ne muusta olleet kiinnostuneita kuin Dexan kaseteista,*

meillä on tuossa sellaisia tuntemattomiakin merkkejä, ties mistä tuotuja, mutta ei ne niitä

kiinnostaneet". "Lähetättekö noiden lasku kopiot, ja löytyykö sitten teiltä reskontra ote meidän

ostoista, niin saadaan näistä sinne selvitys -mitä pyysivät. Katsokaas, meidän laskut ovat

kirjanpidossa ja niiden haku sieltä on hankalaa, teiltä ne varmaan löytyy nopeasti". Oli aivan

normaalia, että otimme tietokoneelta ulos listat ja laskujen kopiot ja lähetimme asiakkaille.

Scandexa oli kärsinyt Teoston harjoittamasta musta-maalaamisesta ja herjaamisesta kauppiaiden

keskuudessa lähes koko historiansa ajan. Se alkoi Scandexan saamasta erivapaudesta Teosto

maksun suorittamisesta ja jatkui kun Scandexa ei kyennyt viimeisinä toimintavuosinaan maksamaan

kaikkia Teosto-laskujaan vaan velkaantui Teostolle. Edelleen – 90 luvulla sama musta-

maalaaminen jatkui Teoston tarkastajien puheissa - heidän tarkastaessaan maakuntamatkoillaan

kauppiaiden hyllyjä. Näissä tilanteissa he korostuneesti arvostelivat NTC:n myynti- ja markkinointitoimia. Tavoitteena Teostolla oli kauppiaiden ostopäätösten suuntaaminen muualle kuin Dexa kasetteihin. Teosto käytti hyväkseen määräävää markkina-asemaansa yhden toimijan - NTC:n toiminnan rajoittamiseksi sekä vaikeuttamiseksi. Kysymys määräävästä markkina-aseman hyväksikäyttämisestä ei tuonut Teostolle ongelmia. *Teostolla on monopoli musiikin tekijänoikeusmaksujen kerääjänä ja opetusministeriön legitimoima monopoli kasettimaksujen perivänä järjestönä.* Teosto on myös katsottava elinkeinonharjoittajien yhteenliittymäksi. Se on yhdistys, jonka tarkoitus on hyödyntää kaupallisesti tekijänoikeuksia. Tämän premissin pohjalta voidaan perustellusti väittää, että Teosto on määräävässä asemassa oleva elinkeinonharjoittajien yhdistys. Ongelmallisemmaksi kysymykseksi osoittautuu näyttö, määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä. Väärinkäyttöä ei ole määritelty laissa tyhjentävällä luettelolla vaan esimerkeillä: *"hyvään kauppatapaan perustumattoman asiakkaan toimintavapautta rajoittavien liikesuhteen ehtojen käyttäminen" sekä "kohtuuttoman tai kilpailun rajoittamista ilmeisesti tarkoittaman hinnoittelukäytännön soveltaminen".*

Pos.11.1

Teoston asemasta ei voi olla epäselvää, sillä on lain ja asetusten kautta lisäksi opetusministeriöltä saatu mandaatti, ikään kuin lain suoma monopoli periä ja valvoa kasettimaksun perintää, sekä kasettimaksuvelvollisuuteen liittyvien normien täyttymistä.

EU oikeuden kannalta olisi mielenkiintoista selvittää, mitä opetusministeriön kohtuuttoman korkea hinnoittelu vaikuttaa suomalaiseen valmistukseen ja kauppaan; naapuri maista myydään tuotteita Suomeen laillisesti ja suhteellisesti katsoen täysin ilman tai eräissä tilanteissa poikkeuksellisen pienellä tekijänoikeusmaksulla. Kanavina toimivat postimyyntiyritykset, kuin myös internetkaupat, omatoiminen tuonti, sekä kotimaiset liikeyritykset omatoimisina maahantuojina. Teosto on suvereeni asiassa, mutta lain valvonta ja sen toteutuminen eivät Teoston suvereenisesta asemasta huolimatta toteudu. Kokonaisuudessaan kansalaisten yhdenvertaisuus, puhumattakaan yritysten tasavertaisuus ja yhdenvertaisuus nykyisessä markkinakentässä on tämän asian osalta kelvoton. Valtiolle kertyvän liikevaihtoveron menetysten osalta, kuin myös EU-kauppiaiden yhdenvertaisuuden kannalta, korkea hyvitysmaksu on kasettien, CD/DVD levyjen ym. tallennevälineiden osalta, varsin ongelmallinen. Tallennevälinekauppa kokonaisuudessaan on siirtymässä tai siirtynyt verkkoon – ja sitä kautta ulkomaille. Näin välittömien kuin myös välillisten verojen menetys nousee opetusministeriön keräämää hyvitysmaksua korkeammaksi. Markkinakentällä ja varsinkin kauppiaiden keskuudessa asiantilaa kuvataan sietämättömäksi. (Olen vuonna 2007 tutkinut ulkomaisten/kotimaisten ulkomailta toimivien WEB kauppojen markkinaosuutta. Näkemykseni on, että 70-80 % CD-R ja DVD-/+R ROM levyjen (tyhjien levyjen) Suomen markkinoista tapahtuu ilman hyvitysmaksua - EU sisäkaupan mahdollistamana. Kyseessä on merkille pantava kansantaloudellinen menetys ALV verojen, maahantuojien sekä vähittäiskaupan menetysten ym. kautta).

NTC ei valmistanut mitään. Yhtiön kaupparekisteriin v.1987 merkitty toimialapykälä ei sisältänyt viittausta valmistukseen. NTC:n toiminta-ajatus liittyi kokonaisuudessaan kauppaan ja vuokraustoimintaan. Myös viennin osuudella - noin 50 % - oli varsin suuri painoarvo yhtiö toiminnassa sekä tulevaisuuden suunnitelmissa. NTC:n liikevaihdosta v.91–93 edusti kasettikauppa 1/3 osaa. Yhtä kolmas osaa edusti raaka-aine sekä laite ja kalustokauppa sekä niihin liittyvä vuokraustoiminta ja 1/3 osaa videokasettien kotelo kauppa (jotka valmistettiin Eestissä v.1989 alkaen).

NTC joutui kohtaamaan lähes päivittäin Teoston uhkauksia sekä rajoituksia liiketoimissaan. Teoston toimet kotimaan markkinoilla olivat kohtuuttomia, eivätkä ne olleet sopusoinnussa hyvän liiketoimintatavan tai moraalin kanssa. Teosto oli – 90 luvun alkuvuosina pariin otteeseen pyrkinyt eri keinoin - päästä tutkimaan liikekirjanpitoimme sisältöä. Erään kerran "v.1991-2" Kimmo Pörsti ja pari muuta Teoston toimihenkilöä saapuivat lääninhallituksen viranomaisen kanssa konttoriimme Hämeenlinnaan, vaati nähtäväksi yhtiömme kirjanpidon. Kun heillä ei ollut siihen lainsuomaa oikeutta, niin kieltäydyimme tällaisesta yhteistyöstä. Hetken kuluttua, he saapuivat poliisi vahvistuksella lisätynä. Selvitimme heille myös kantamme. Poliisi selvitti tilanteen Teoston "jengille" ja he joutuivat poistumaan paikalta, häiriö ja mielipaha jäi jäljelle heidän lainvastaisista pyrkimyksistään.

Pos.11.2 Helsingin raastuvanoikeus S 91/10567 (Ps. liittyy Kimmo Pörstin myöhemmin antamaan lausuntoon)

Ei kulunut kauaakaan kun Teosto haastoi NTC:n oikeuteen vaatiensa saada oikeudelta päätös - "valtuutus" saada tutkia NTC:n liiketapahtumia. Asiaa käsiteltiin v.1992 H:gin alioikeudessa riita-asiassa S. 91/10567 yhteensä kolmessa istunnossa. Teosto luopui vaatimuksistaan kolmannessa istunnossa 27.10.1992 ja raastuvan päätökseen perustuen joutui korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Asian käsittelyn yhteydessä kuultiin myös kirjanpitäjäämme Matti Paanasta (asia tulee myöhemmin esille Uudenmaan lääninoikeudessa, jossa Teostoa edustanut Kimmo Pörsti kiistää koko oikeustapauksen olemassaolon, samoin he tekevät H:gin raastuvanoikeudessa). Matti Paananen todistajana kertoi mm. Puheenjohtaja: Mitä NTC International teki? Paananen: "Ensimmäinen varsinainen toiminta oli videokotelo, joka videokasetin päälle, tämä säilytyskotelo, niin sen valmistaminen tai valmistuttaminen Tallinnassa. Eli siellä teetettiin työ. Siellä oli NTC:n omistama ruiskupuristuskone ja NTC osti raaka-aineen ja vei Tallinnaan. Siellä teetettiin työ, ja kasattiin, raaka-aineet valmiiksi. Kotelot tuotiin maahan ja markkinointiin eteenpäin. Eli silloin alussahan osa niistä myytiin Scandexalle ja osa suoraan kuluttajille tai ammattikäyttäjille. Viime vuonna Scandexa meni konkurssiin - 1991 toukokuussa - eli silloin sen nimi oli Sukabu Oy. Siinä vaiheessa 1991 keväällä NTC osti, ei, se oli kotelokauppaa ihan keväääseen asti muistaakseni. Eli siinä vaiheessa, kun Sukabu meni konkurssiin, niin sen jälkeen tuli kasettikauppa NTC International Oy:lle. Viime vuoden kesäkuu oli varsinainen ensimmäinen kuukausi, että oli molemmat kotelo- ja kasettikauppa NTC:llä. Molemmat teetettiin, siis ostettiin, se oli pelkkää markkinointia": ote Helsingin raastuvanoikeuden pöytäkirjasta todistaja Matti Paananen lausumasta.

Pos.11.2.1 Helsingin Hovioikeuden tuomio Nro 4051

Teosto valitti oikeuden päätöksestä Hovi-oikeuteen. Helsingin hovioikeudelle jättämässään valituksessa Teosto vaati, että se vapautetaan suorittamasta NTC international Ltd:lle raastuvanoikeudessa maksettavaksi tuomittuja oikeudenkäyntikuluja.

Pos.11.2.1

Helsingin Hovioikeuden tuomio Nro 4051 annettu 15.9.1994 asia Nro S 92/2258 päätti, ettei syytä raastuvanoikeuden päätöksen muuttamiseen ole ja Teoston maksettavaksi määrättyt korvaukset jäivät voimaan.

– Tästä tappiosta Teosto ja opetusministeriön virkamiehet imaisivat herneen nenäänsä.

Pos 11.3.

Raastuvanoikeuden käsittelyn lomassa 4.8.1992 Teosto laatii tutkintapyyntönsä Helsingin poliisilaitokselle; Arpiaisen, Roihan ja Reinikaisen kohdistuen ja liittyen kasettimaksuasioihin. Tästä emme saaneet kuulla mitään, asia ikään kuin jäi lähtökuoppiinsa.

Teosto/ Pörsti laati uuden tutkintapyyntönsä Riihimäen nimismiespiirille, ja asiassa Rikoskomisario Jouko Kangasmaa 7.3.1994 tiedustelee Pörsti:ltä lisää yksityiskohtaista tietoa. Teosto/ Pörsti vastaa kirjeseen: 10.3.1994 NTC International Ltd Oy:tä koskien seuraavasti:

1. SCANDEXA Oy

(Pos.1 sisältö kokonaisuudessaan kappaleessa; 12 Scandexa Oy Hallituksen vastuu Teostomaksuista. Päivitys meneillään tulossa 2008 kevät talvella)

(Seuraavassa kirjeen muu sisältö kokonaisuudessaan)

2. NTC International Oy ym.

Dexa merkkisten kasettien markkinointia jatkoi Oy NTC - International Ltd. Markkinoilla liikkui mm. Dexa-merkkisiä kasetteja, joissa on teksti: "valmistus ja markkinointi: NTC International, Suomi". Lisäksi Teosto saamista tullauspapereista kävi ilmi, että NTC:llä toi maahan kasettien valmistuksessa käytettävää ns. raaka-nauhaa. Niin ikään kävi ilmi, että NTC:llä oli nyt omistuksessaan kasettien valmistuksessa tarvittavat koneet ja laitteet. NTC haastettiin Helsingin raastuvanoikeuteen vastaamaan haasteeseen n.260.000 markan maksamattomien kasettimaksujen osalta. NTC kiisti kanteen kertoen, että se ei itse valmista kasetteja, vaan teettää ne Citylink nimisellä yrityksessä myymällä raaka-nauhan Citylinkille ja ostamalla valmiit kasetit takaisin. Koska todistajana kuullun yhtiön kirjanpitäjän mukaan NTC ei itse valmistanut kasetteja, tuomioistuin hylkäsi Teoston puolesta esitetyn vaatimuksen siitä, että NTC olisi velvoitettu esittämään kirjanpitoonsa oikeudessa. Kanteessa jouduttiin näin ollen luopumaan, koska Teostolla ei ollut muuta keinoa näyttää valmistusta toteen.

NTC:n puitteissa on Teoston tietojen mukaan toiminut lähinnä Yrjö Reinikainen. NTC:llä on esitteensä mukaan kotelotehdas Virossa. On mahdollista, että kasetit valmistellaan nykyisin siellä.

3. CityLink Oy

Vuonna 1991 ilmaantui Dexa-merkkisten kasettien valmistajaksi Turkulainen Citylink Oy. Citylinkin hallituksen jäsen Vesa Kuusisto on aiemmin ollut Sukabun (Scandexa) työntekijä. Saatuaan tiedon Citylinkin toiminnasta Teosto otti yhteyttä yhtiöön ja Citylinkin pyynnöstä yhtiön kanssa solmittiin ns. perimättäjäntämissopimus, joka käsitti sen, että Citylinkillä on oikeus myydä kasetteja ilman kasettimaksua kasettien ammattimaisille tallentajille.

Citylinkin toiminnassa ilmenneiden epäselvyyksien takia tehtiin yhtiössä em. sopimukseen perustunut tilintarkastus, jossa kävi ilmi, että yhtiö on jättänyt Teostolle maksamatta (ja suurimmaksi osaksi myös ilmoittamatta) kasettimaksuja n. 1,3 miljoonan markan edestä. Tarkastuksessa kävi ilmi, että pääosa yhtiön raportoimattomista myyntilaskuista oli ostaja NTC International Ltd.

Asiasta nostettiin velkomuskanne, johon on saatu myönteinen päätös sekä Turun raastuvanoikeudessa että Turun hovioikeudessa (18.2.1994).

4. Balstar Oy

Vuonna 1992 ilmaantui Teoston tietoon uusi valmistaja, Balstar Oy, jonka osoite tullauspapereiden mukaan oli sama kuin Scandexan osoite Hämeenlinnassa. Meille antamiensa tietojen mukaan yhtiö kuitenkin toimii Orivedellä. Balstarin tullauspapereissa on esiintynyt Yrjö Reinikainen ja NTC Internationalin nimet; meille päin Balstarin asioita hoitaa kuitenkin Kaarlo Honkaniemi. Tämänhetkisten tietojen mukaan Balstar ostaa valmistuksessa käytettävää raaka-nauhaa (kasettimaksullisena) ja valmistaa siitä kasetteja. Balstarin myymien kasettien merkistä ei ole tarkkaa tietoa.

5. Tämänhetkinen tilanne; yleistä

kasettimaksun kiertämiseen tähtäävää toiminta on viime vuosina saavuttanut suuret mittasuhteet. Kiertämistä tapahtuu sekä maahantuonnin että kotimaisen valmistuksen yhteydessä. Kotimaisen valmistuksen osalta tilannetta yritettiin korjata *joulukuussa 1992 tekijänoikeusasetuksen muutoksella, jossa myös kasettien valmistukseen käytettävästä ns. raaka-nauhasta alettiin periä kasettimaksua*. Muista toimenpiteistä huolimatta (mm. tekijänoikeuslain ja asetuksen muutokset) tilanne on edelleen se, että markkinoilla on paljon kasetteja, joista ei ole maksettu lain edellyttämää kasettimaksua. Tästä aiheutuu paljon haittaa sekä opetusministeriön nimeämälle maksuvarojen saajataholle että laillisesti toimiville yritysille

6. Rikosoikeudellinen arviointi; tehty tutkimuspyyntö

Em. toiminnan rikosoikeudellinen arviointi on ongelmallista: Tekijänoikeuslaissa ei ole selkeää kasettimaksun kiertämiseen tähtäävän toiminnan kriminalisointia. Lisäksi tullin kanta on ollut se, että tullirikos toteutuu lähinnä vasta sillä, että tullille aiheutetaan taloudellista menetetyksi. Kaikesta huolimatta on ajateltavissa, että ainakin tietynlainen toiminta; mm. tahallisesti väärin tietojen antaminen kasettimaksun kiertämiseksi, on lähellä petoksen tunnusmerkistöä.

Hyvin usein on epäiltävissä, että kasettimaksun kiertäminen lisäksi yrityksen toimintaan liittyy myös vastaavaa toimintaa mm. liikevaihtoveron osalta. Tämä on pääteltävissä esim. kasettien hinnoista.

Teosto on tehnyt kasettimaksuasioissa joitakin tutkintapyyntöjä poliisille; mm. Arpiaisen, Roihan ja Reinikaisen osalta on tehty tutkintapyyntö Helsingin poliisille 4.8.1992.

7. Lopuksi

Meillä on asian tiimoilta erilaista materiaalia ja tarvittaessa olemme valmiit lähettämään sitä teille toivomustenne mukaan sekä muutenkin avustamaan eri tavoin.

Tekijänoikeuslain perivälle järjestölle asettaman tietojen salassapitovelvollisuuden takia pyydämme huomioimaan, että nyt annetut tiedot on tarkoitettu ainoastaan poliisin sisäiseen käyttöön. Muussa tapauksessa pyydämme ystävällisesti teitä ottamaan ensin yhteyttä Teostoon

Liitteet: Kasettimaksuesite
Erytistilintarkastusmuistio

Kunnioittavasti

Säveltäjän tekijänoikeustoimisto Teosto r.y./Kasettimaksutoimisto

Kimmo Pörsti
Toimistopäällikkö

Huomio kiinnittyi väistämättä siihen, **miksi Riihimäen poliisi kytkettiin asiaan**. Myöhemmin havaitsimme, että **Kimmo Pörsti asui Riihimäellä**. Poliisin kanssa käyty kirjeenvaihto osoittaa kuinka Pörsti laajentaa tutkintapyyntöään liikevaihtoverojen suuntaan. Tähtäimessä ei ole Citylink vaan NTC. NTC ja Reinikainen koska alioikeudessa oli kohdattu ikävä tappio, nöyryytys, joka piti kostaa. Tutkintapyyntö ensimmäinen tehtiin 1992. Seuraava päivättiin 7.3.1994, samaan aikaan Hämeenlinnassa alkaneen verotarkastuksen kanssa. Asialle oli kytketty Teosto – veroviranomaiset - ja poliisi.

Teosto "oli ottanut herneen nenään": lausui Pekka Harju Hgin Käräjäoikeuden käsittelyssä kesällä 2000. Teosto päätti säveltää uudet laulut, ja sanoitus haettiin verottajalta.. He valitsivat virkamiesten, johon teostolla oli institutionaalista voimaa sen takuu miehinä toimivat Opetusministeriön virkamiehet. Valintaan toimintatavasta vaikutti tietysti monet seikat - eikä vähiten taloudellisuus - (verovelvolliset maksaa) myös verotusinstituution maine ja valta. Yhdessä virkamiesten kanssa he verkottoituivat, luomalla värisuoran/viranomaistoiminnan tiivistyneen yhteistyön, tämän avulla katsoivat voivansa voittaa. He käynnistivät uuden valtapelin. *Teosto, Kimmo Pörsti toimi pelinrakentajana "säveltäjänä" ja verotarkastajat toimivat sanoittajina "kertomuksen sisällön synteetin ja teorian sanoittajina".*

Hämeenlinnan verovirastolla oli ennestään kana kynimättä kanssani. Aiemmat tappiot kalvoivat verojohtaja Esko Nikanderin mieltä. Heille sopi erinomaisesti uudet pelinrakentajat, uudet sävellykset, jotka kantaisivat heidän äänensä suurempiin saleihin. Suunnitelmaan kuului, että Teosto vastaa sävellyksen tekijänoikeuksista ja verottaja huolehtii synteettisestä sanoituksesta ja tulevasta perinnästä. Veroviranomaiset ryhtyivät suunnittelemaan olosuhteita tarkoituksenmukaiseen suuntaan.

Myöhemmin "tekijänoikeuslain v.1994 muutoksen jälkeen" Teoston tarkastajat yhdessä lääninhallituksen viranomaisten kanssa vierailevat yhtiömme toimitiloissa useaan otteeseen. Emme estä heidän tarkastuksiaan. Tarkastajat toimivat varsin mielivaltaisesti tarkastuksiensa yhteydessä. Tarkastuksen kohteeksi joutui koko liiketoiminta. He toimivat, kuten filmeissä saamme nähdä toimittavan kotietsintöjen yhteydessä. Kaikki kopioidaan ja liikesalaisuudet leijuvat annettujen lupauksen saattamana virtuaalidodellisuuteen. Kaikesta huolimatta pyrimme tekemään yhteistyötä, asiasta todistaa myöhemmin kesällä 2006 lääninhallituksen tarkastaja joka myöntää yhteistyön: (kirjasta Hoviväkeä II)

Pos.11.4 Asetuksen ja lain ristiriita

Vuonna 1999 NTC ajautui Teoston kanssa riitaan v.1984 valmistuneen tekijänoikeuslain sisällön sekä hallituksen lakiin kirjoittamasta soveltamisohjeen ristiriidasta suhteessa tekijänoikeusasetukseen. Kysymys oli periaatteena hyvin isosta asiasta. Opetusministeriön ja Teoston kanssa yhteistyössä ajama asetus oli selkeästi vastoin kasettimaksua koskevan tekijänoikeuslain sisältöä. Asetuksen perusteella oli suomalaisia yrityksiä asetettu useaan otteeseen edesvastuuseen ja seurauksina oli ollut konkurssseja, taloudellisia sanktioita, kuin myös

subjektiivisiä vapaudenmenetyksiä jotka eivät olleet vähäisiä. Asetusta oli sovellettu useaan otteeseen vastoin lain henkeä:

>Perustuslain 107 §:n mukaan tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa ei saa soveltaa asetusta tai muuta lakia alemmanasteista säädöstä, jos se on ristiriidassa perustuslain tai muun lain kanssa. PL 107 § vastaa pääpiirteittäin entistä HM 92 §:ää. PL 106 on sen sijaan sisällöllisesti uusi säännös, jolla ratkaistaan ihmis- ja perusoikeuksien merkityksen voimistumisen aiheuttama lainsoveltamisongelma koskien vanhan HM 92 §:n e-contratio tulkintaa, jonka mukaan tuomioistuimella ei katsottu olevan valtaa tutkia lakien perustuslainmukaisuutta. Kuten Saraviita on todennut, perusoikeusuudistuksen yksi päätavoite oli pyrkimys muuttaa perusoikeussäännökset lainkäyttökelpoisiksi. Yhtenä keskeisenä perusoikeusuudistuksen tavoitteena oli perusoikeuksien suoran sovellettavuuden lisääminen tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa. Täten tarkoituksena oli myös parantaa yksilöiden mahdollisuuksia vedota oikeuksiensa tueksi suoraan perusoikeussäännöksiin. PL 106 §:llä haluttiin edelleen voimistaa tätä tavoitetta ja tuoda esiin se, että perusoikeudet ja muut perustuslain säännökset ovat tuomioistuintoiminnassa sovellettavaa oikeutta. (Laura Tervo 2004)<

Helsingin käräjäoikeus 4. osasto Tapaus 99/4898
(Lyhennetty koskemaan vain oleellista osaa aineistosta)

Kantaja: Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto Ry
Vastaaja: Oy NTC International Ltd

Vaatus: Vaadimme, että vastaaja veloitetaan maksamaan Teoston Kasettimaksutoimistolle kasettimaksusaatavaa 32.512 markkaa 11 prosentin viivästyskorkoineen 7.4.1997 lukien sekä korvaamaan oikeudenkäyntikulumme viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua päätöspäivästä lukien.

Yleisperustelut:

Kasettimaksu on tekijänoikeuslakiin 448/84/ perustuva maksu, joka on korvausta teosten kopioinnista yksityiseen käyttöön. Kasettimaksu koskee tekijänoikeuslain 26 a §:n mukaan yleisön keskuuteen levitettäväksi valmistettavia tai maahantuomia laitteita, joihin voidaan tallentaa ääntä tai kuvaa ja jotka soveltuvat radiossa tai televisiossa lähetetyn taikka ääni- tai kuvatallenteella olevan teoksen kappaleen valmistamiseen yksityiseen käyttöön. Tällaisia laitteita ovat esimerkiksi tyhjät VHS- videokasetit.

Tekijänoikeusasetuksen 24 §:n 2 momentin mukaan tällaisena laitteena pidetään myös leikkaamatonta äänen tai kuvan tallentamiseen soveltuvaa nauhaa eli kasettien valmistuksessa käytettävää raaka-nauhaa.

Velvollisuus kasettimaksun maksamiseen on kasettimaksun piiriin kuuluvien tuotteiden maahantuojalla ja valmistajalla sekä vuoden 1995 alusta lukien tietyin edellytyksin myös tyhjien kasettien ja nauhojen jälleenmyyjillä.

Opetusministeriö vahvistaa kasettimaksun tason vuosittain. Kasettimaksu peritään kasetin keston perusteella. Kasettimaksun suuruus on videokasetin osalta 4,5 penniä minuutilta. Näin viimeiseksi vahvistettu kasettimaksu esim. 180 minuutin pituisesta tyhjästä videokasetista on 8,10 markkaa (ilman liikevaihtoveroa) Kasettimaksun suuruus raakanauhan osalta on 30 mk/km

Opetusministeriö on nimennyt kasettimaksua periväksi järjestöksi Säveltäjain Tekijänoikeustoimisto Teosto Ry:n. Opetusministeriö päättää vuosittain, kenelle kertyneet kasettimaksuvarat jaetaan. Varat jaetaan korvauksina tekijöille ja tuottajille heidän aikaansaamansa suojatun aineiston käytöstä kotikopiointiin.

Perustelut:

Vastaaja on ilmoittanut Teoston Kasettimaksutoimistolle 24.4.96 päivätyn ilmoituksen mukaan maahantuoneensa raakanauhaa, jonka se on myynyt edelleen Balstar Oy:lle seuraavasti.

Nauhatyypit VT 16 80 kpl x 5900 mt.
Nauhatyypit VT 19 160 kpl x 5490 mt.

Vastaaja on siis oman ilmoituksensa mukaan maahantuonut 240 kelausta joista kasettimaksu on yhteensä 40.512 markkaa josta on suoritettu 8000 markkaa.

Helsingissä 1.3.1999
Säveltäjain Tekijänoikeustoimisto Teosto ry

Lähemmin tarkasteltuna on kysymyksessä seuraava lain ja asetuksen ristiriita:

Tekijänoikeuslain 26 a §:n "Milloin yleisön keskuuteen levitettäväksi valmistettavia tai tuodaan maahan ääni- tai kuvanauha tai muu laite, johon ääni tai kuva voidaan tallentaa ja jotka soveltuu radiossa tai televisiossa lähetetyn taikka ääni- tai kuvatallenteella olevan teoksen kappaleen valmistamiseen yksityiseen käyttöön, valmistajan tai maahantuojan on suoritettava laitteen esitysajan perusteella vahvistettava maksu käytettäväksi korvauksena sanottujen teosten tekijöille ..."

- Tätä koskevan hallituksen esityksen 32/1984 sivulla 13 todetaan seuraavaa "Laitteen tulee soveltua 11 §:ssä tarkoitettuun yksityiseen käyttöön, jotta se olisi maksuvelvollisuuden alainen. Niin sanottuna metritavarana maahan tuotu ääni- tai kuvanauha soveltuu yksityiseen käyttöön tarkoitettuun nauhoittamiseen vasta kun se on leikattu ja pakattu kasetteihin ja avokeloihin".

- Tähän nähden hieman yllättävästi tekijänoikeusasetuksen 21.4.1995/574 24.2 § kuuluu seuraavasti: "Tekijänoikeuslain 26a §:ssä tarkoitettuna laitteena pidetään myös leikkaamatonta äänen tai kuvan tallentamiseen soveltuvaa nauhaa."

Kirjassaan - Esitutkinta ja Pakkokeinot; Klaus Helminen, Kari Lehtola, Pertti Virolainen; lausutaan seuraavasti: Perusturvalakiuudistusta valmisteltaessa pohdittiin myös sitä, tulisiko ja miten toteuttaa jälkikäteistä valvontaa. Tämä ratkaistiin perustuslain etusijaa koskevalla perustuslain 106 §:n säännöksellä. Siinä tuomioistuimille on annettu valta jättää soveltamatta eduskuntalain säännöstä, jos sen soveltaminen olisi ilmeisessä ristiriidassa perustuslain kanssa, mikä käytännössä ehkä tarkoittaisi juuri ristiriitaa perusoikeussäännösten kanssa. Siten on tuomioistuimilla että muilla viranomaisilla velvollisuus tarvittaessa harkita, onko asetuksen tai muun lakia alemmanasteisen säädöksen ristiriita perustuslain tai muun lain kanssa. Jos näin havaitaan olevan, viranomaisen on perustuslain 107 §:n mukaan jätettävä soveltamatta tuota alemmanasteista säännöstä. Samansisältöinen pykälä oli jo aikaisemmassa hallitusmuodossa.

Ristiriita lain ja asetuksen välillä: (asiantuntija lausunto)

Suomessa on selvä normihierarkia, jossa lait ovat asetuksia korkeammalla tasolla. Asetuksella ei siten voi muuttaa lakia, eikä asetusta saa olla lain kanssa ristiriidassa. Ristiriitatilanteessa asetusta väistyy. Tässä tapauksessa onkin ratkaistava, onko asetusta, jolla leikkaamaton nauha sisällytetään vuonna 1995 kasettimaksun piiriin, lain kanssa ristiriidassa. Asetuksella epäilemättä muutettiin vallitsevaa asian tilaa, muutenhan asetusta ei olisi tarvinnut säätää. Jos kyseessä on maksuvelvollisuuden laajennus tai muutos, eikä vain teknisluonteinen täsmennys, lain kanssa on ristiriita. Selvää on, että ennen asetuksen antamista - raakanauha ei kuulunut kasettimaksun piiriin - eikä maksua käytännössäkään peritty.

Oma arvioni on, että asetuksella pyrittiin tekemään muutos johon olisi tarvittu lakia - *asetusta ei voida noudattaa jos se on ristiriidassa voimassa olevan lain kanssa.*

Pyytämäni lausunto sisälsi myös EU-oikeuteen liittyviä lausumia, sekä toimenpidemahdollisuuksia, joita en tässä yhteydessä voi tuoda esille.

Oli kulunut yli kaksi vuotta ja Hgin Käräjäoikeus ei ollut saanut jutun käsittely aikataulua kalentereihinsa. Ihmettelin menettelyä, olin valmistautunut prosessiin hyvin. Minulla oli asiasta lausunto sekä olin käynyt juridista keskustelua oikeusoppineiden kanssa. Pidin mielenkiintoisena tulevaa käsittelyä jo sen laajemmankin merkityksen osalta. Viranomaistalolle yltävä lainmukaisuuden noudattamiseen liittyvin normien lainmukaisuusvaatimus olisi ensisijaisesti pyrittävä selvittämään kiireellisessä aikataulussa.

Teosto kuitenkin pelasi peliään, jossa opetusministeriön virkamiehillä ja varsinkin Jukka Liedeksellä oli paljon sanottavaa. Talvella 2001 Teosto sekä asianajajani Pekka Harju neuvottelivat asiasta. Minulle ehdotettiin kustannuksien säästämiseksi, että luovun jutusta. En ymmärtänyt mitä kaikkea asia sisälsi. Pekka Harju suositteli minulle asian jättämistä sillänsä ja niin tapahtui.

Asian jääminen sillänsä oli varsin valitettavaa. Minulla oli tiedossa useita tapauksia joissa kyseistä lakia alemmanasteista asetusta oli käytetty Teoston manipuloimissa oikeusprosesseissa vastaajia vastaan.

Kirjoittamaan tätä kirjaa otin yhteyttä Helsingin käräjäoikeuden kansliaan. Pyysin kopioita aiemmin mainitsemastani 99/4898 jutusta "lain ja asetuksen ristiriita", - Teosto kantajana / NTC vastaajana. Kun asiapapereita ei kuulunut, soitin uudelleen ja kysyin milloin ne ovat saatavissa. Minulle vastattiin, että asiakirjoja ei löydy. Ihmettelin asiaa ja minulle kerrottiin, ettei sen pitäisi olla mahdollista, että asiapaperit eivät voi heiltä kadota. Pyysin tutkimaan asiaa ja kun asiassa ei kuulunut, pyysin 17.5.2005 laatimallani kirjeellä - aineiston kopioita uudelleen.

Sain 24.5.05 Helsingin käräjäoikeuden leimalla varustetun asiapaperin jossa Osastosihteeri Olavi Klemola selvittää lyhyesti; ASIAKIRJAT KADONNEET OSASTOLTA: JUTTU PERUTTU, - SILLENSÄ

Asiakirjojen tulisi olla tallessa sekä löytyä käräjäoikeuden arkistosta, en tiedä sanktioista joita voitaisiin Käräjäoikeudelle määrätä tämäntyyppisestä huolimattomuudesta. Minulle oli asiakirjoihin liitettyä asiantuntija lausunto ym. aineistoa, jonka historiallinen sekä taloudellinen sekä juridinen arvo on merkittävä.

Seuraavassa yhteenotossa?, ehkä tämäkin asia tulee käsiteltyä "loppuun".
Tästä mm. lisää seuraavassa kirjassani: Hoviväkeä II

Teostolla oli ollut ketunhantä kainalossa (silloin kun he Harjun kanssa sopivat asian jättämisestä
sillensä) ja uudet suunnitelmat ja uusi rikosilmoitus:

Pos.11.5: Rikosilmoitus v.2001, pian raastuvanoikeuden päätöksen jälkeen.

Olimme käyneet 06.2000 oikeutta Hgin raastuvanoikeudessa, jossa kantajina olivat Teosto ja
Uudenmaan lääninverovirasto. Päätös oli varsin ristiriitainen ja saatu aikaan äänestyksen jälkeen.
Oikeuden puheenjohtaja laati varsin perusteellisen lisäpöytäkirjan päätöksen liitteeksi - jossa hän
hylkäsi minua kohtaan tehdyt syytteet.

Tästä pelästyneenä päätti kantajat sekä syyttäjät kääntyä uudelleen poliisin puoleen. Pian edellä
mainitun päätöksen jälkeen v.2001 Teosto ja verottaja tekivät minusta ja vaimostani ilmiannon
rikospoliisille. Nyt lähdettiin tutkimaan henkilökohtaista talouttani, sekä suuria magneetti
nauhaerien kauttakulkua Eestiin ("maahantuontina Suomeen"). Emoyhtiömme Ruotsalainen
National Tape Co on ostanut Basf:ilta lavoittain nauhaa joita se transiittokuljetuksina kuljetti
Suomen kautta Eestiin. Teosto ja Rikospoliisi pyrkivät tullausasiakirjoista huolimatta rakentamaan
teoriaa, että niistä olisi pitänyt maksaa tekijänoikeusmaksu Suomeen. (On syytä huolestua tullin
mahdollisuuksista periä kaikista Suomen kautta Venäjälle kuljetettavista autoista autovero).
Tästä ym. enemmän seuraavassa kirjassani Hoviväkeä II KRP "Rikostehdas/Teosto ja rikostehdas".
Asia ei vielä ole edennyt käsittelyyn saakka, joten kirjan aineisto on vasta syntymässä.